

Uvod u medicinu i povijest medicine

Muzur, Amir

Source / Izvornik: **Acta medico-historica Adriatica : AMHA, 2022, 20, 179 - 182**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:184:647772>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-22**



Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Medicine - FMRI Repository](#)



Ana Borovečki i suradnici

UVOD U MEDICINU I POVIJEST MEDICINE

Zagreb: Školska knjiga, 2021.; 271 stranica; Kazalo pojmova i mena;
Popis slika (84); Literatura na kraju svakog poglavlja



Unatoč vječnim i raširenim tipičnim omalovažavanjima ove discipline, Hrvatska zapravo pokazuje simpatičan i ohrabrujući uzlazni trend objavljivanja udžbenika povijesti medicine. Lujo Thaller je svoj *Od vrača i čarobnjaka do modernog liječnika* publicirao 1938.;¹ Lavoslav Glesinger *Povijest medicine* 40 godina poslije;² Ante Škrobonja, Amir Muzur i Vlasta Rotschild *Povijest medicine za praktičare*³ 25 godina nakon Glesingera; Dubravko Habek *Povijest medicine uz razvoj primaljstva, porodništva i ginekologije*⁴ 12 godina nakon riječke knjige, a sada se, samo šest godi-

na nakon Habekove, pojavljuje i knjiga Ane Borovečki i suradnika *Uvod u*

1 Lujo Thaller, *Od vrača i čarobnjaka do modernog liječnika* (Zagreb: Minerva, 1938).

2 Lavoslav Glesinger, *Povijest medicine* (Zagreb: Školska knjiga, 1978).

3 Ante Škrobonja, Amir Muzur i Vlasta Rotschild, *Povijest medicine za praktičare* (Rijeka: Adamić, 2003).

4 Dubravko Habek, *Povijest medicine uz razvoj primaljstva, porodništva i ginekologije* (Zagreb: Medicinska naklada, 2015).

medicinu i povijest medicine. (Naravno, postoji još čitav niz djela koja se mogu smatrati nastavnim štivom – primjerice, čitavi opusi Vladimira Bazale ili Mirka Dražena Grmeka, kao i *Čitanka iz povijesti medicine* Biserke Belicze⁵ i djela novijih hrvatskih medikohistoričara – ali su ta djela često bila pisana i distribuirana s monografskom idejom.)

Ana Borovečki, doktorica medicine i profesorica filozofije i komparativne književnosti, izvanredna profesorica na Katedri za socijalnu medicinu i organizaciju zdravstvene zaštite Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, već je objavljivala knjige na razmeđi područja povijesti medicine, javnog zdravstva i medicinske etike. Ovaj put Borovečki se odlučila udžbenikom obuhvatiti gradivo istoimenog kolegija koji vodi, a koji slušaju i polažu studenti prvog semestra studija medicine na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Suradnici na kolegiju u ujedno u pisanju pojedinih poglavlja udžbenika s iste su Katedre kao i glavna autorica. S obzirom na broj autora – četrnaest – tekst je zapravo prilično ujednačen, premda se pronade i poneko ponavljanje teme. Činjenica da su autori iz iste ustanove, međutim, ima i manu – neke teme možda poznaju više „nastavno“ nego „znanstveno“, dakle pasivno, a ne aktivno. Uz to, u maloj Hrvatskoj prečesto činimo pogrešku što udžbenike proizvodimo svaki na svome sveučilištu, umjesto da suradnjom više njih dosežemo djela koja će biti na nacionalnoj razini najbolja moguća.

Knjiga A. Borovečki i suradnika grafički je savršeno koncipirana, kako to već *Školska knjiga* zna i prakticira, karakterizirana bogatim poigravanjem bojama, slogom i okvirima od naslovnice do posljednje stranice. Naravno, netko će reći da su ovakve grafičke „prilagodbe“ čitatelju, radi pridonošenja vizualnoj atraktivnosti, zapravo „podilaženja“ trendovima digitalnog doba koji nastoje umanjiti koncentraciju, pažnju, dubinu i količinu čitanja. Prvi pisac udžbenika koji je uveo izdvojenu rubriku „Za one koji žele znati više“ svakako je, na neki način, priznao poraz: tko ne želi znati više? Tko želi znati manje, najmanje moguće – valjda toliko koliko je potrebno da položi ispit, da ostavi dojam ili ostvari neku drugu trenutačnu korist? Ne poručuje li se time – baš kao što, uostalom, odavno već stoji na pročelju njujorške Gradske knjižnice – da postoji neko „korisno znanje“ nasuprot beskorisnom, trivijalnom, od kojega treba bježati?

Možda je, ipak, važnije prodiskutirati jedan sadržajni odabir autora: ovaj se udžbenik, naime, ne upušta u uobičajeni sustavni pregled povijesnih epo-

5 Biserka Belicza, *Čitanka iz povijesti medicine* (Zagreb: Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1984).

ha, već na vrlo zanimljiv način povezuje moderne teme s tradicijom i stoga bi se mogao nazvati sve samo ne dosadnim. Naravno, i ovdje bi neki sitničavi kritičar mogao prigovoriti da nesustavnost (*problem-based approach*) ostavlja mogućnost pojave „rupa“ u prezentaciji, a onda i znanju i razumijevanju – izostankom spomena važnih epizoda (u ovoj je knjizi, primjerice, zanemarena fascinantna povijest i važnost obdukcije). Pitanje je, svakako, kako uopće poučavati povijest medicine (nakon Manchesterskog manifesta,⁶ nadamo se, nije potrebno polaziti od pitanja je li to potrebno). Činjenica je da ako ne postoji radoznalost i intrinzična motivacija prema usvajanju znanja u najširem smislu, svaka redukcija sadržaja ispada nedostatnom i rezultira „preopsežnim“ gradivom. Povijest – medicine ili opća – ne mora uopće biti percipirana kao „korisno znanje“ (kako su to već lijepo eksplicitno znali iskazati gospoda H. Ford ili B. Gates): povijest u modernome svijetu, međutim, postaje čimbenikom diferencijacije onih koji imaju o čemu razmišljati i govoriti i onih koji nemaju. Uvijek će, dakako, biti sjajnih profesionalaca koji neće imati pojma o povijesnoj dimenziji onoga čime se bave: takvi vrhunski zanatlije, međutim, teško da će biti vrhunski znanstvenici, premda mogu, mora se priznati, još uvijek biti dobri liječnici. Ukratko, povijest možemo izbaciti iz „ishoda učenja“, kao i književnost, etiku i štošta drugo (medicinska etika se ionako u praktičnom umu svodi na usvajanje algoritama, dakle obrazaca djelovanja, a za to je dovoljno poznavanje legislative): ali na što ćemo ogoliti čovjeka? Svest ćemo svako bavljenje na vještinu i, bez „goriva“, ugasiti svaki trag intelekta u mladomu savitljivom studentskom umu.

Ova je knjiga dobra. Treba je malo ispolirati (recimo, podvrgnuti strožoj lekturi i korekturi,⁷ reviziji selekcije ilustracija⁸, a katkad i naslova poglavlja⁹). Perfekcionizma radi, treba ispraviti nekoliko jedva značajnih pogrešaka,¹⁰ možda i izbjeći završetak ominozno tingiran zloporabama medicine (dovoljno ga je samo premjestiti). Pitanje je treba li se uopće u ovom udžbeniku upuštati

6 Cf. <https://hrcak.srce.hr/file/177805>

7 Krivo pisanje „Artz“ (str. 12.), „Hrvatsko nacionalno vijeće za znanost...“ (str. 17.), grč. „klie“ (str. 20.), „Biningen“ (str. 185.), „NATO priručnik“ (str. 198.), „Asklepijadi“ (velikim slovom na nekoliko mjesta) i dr.

8 Primjerice, slike 1. – 4., 82. i 84. su banalne, suviše, katkad gotovo komične; slici 54. nedostaje objašnjenje; slika 8. pojednostavljenje je koje ne odgovara istini (nedostaje povijest institucija, recimo); kao i slika 9. (bez V. Bazale i drugih škola osim zagrebačke).

9 Naslov na stranici 56. uopće ne korespondira sa sadržajem poglavlja: kako sada stvari stoje, mogao bi mirno glasiti „Povijest povijesti medicine u Zagrebu“.

10 Osim poneke stilske nespretnosti, neuobičajeno je korijen „liječnika“ izvoditi iz keltskog, a ne gotskog (str. 12.), kao godina Hipokratove smrti češće se navodi 377. nego 370. (str. 66.), a KBC Rijeka nije još postojao 1971. (str. 180.). Svakako je najveća pogreška krivo pisanje imena liječnika Luigija Devota, kao i godina njegova rođenja i smrti (treba: 1864. – 1936.) na vrhu str. 23.

u veliko i udžbenički već solidno pokriveno područje medicinske etike¹¹ (za etiku istraživanja najveći je doprinos konačno pošteno tretiranje povijesne uloge Rosalind Franklin), a svakako treba izostaviti nepotpun (bez spomena Fritza Jahra!) i stoga posve neodgovarajući prikaz (povijesti i definicije) bioetike.

Unatoč svemu, međutim, ovu knjigu treba pozdraviti, uvrstiti u literaturu svih sličnih kolegija u Hrvatskoj i, zbog stranih studenata sličnih programa u Zagrebu, Splitu i Rijeci, što prije prevesti na engleski.

Amir Muzur

11 Cf. Stella Fatović Ferenčić i Antun Tucak, urednici, *Medicinska etika* (Zagreb: Medicinska naklada, 2011.).